

TRIBUNJSKA UTRKA MAGARACA SVAKE GODINE PRIVLAČI VELIK BROJ ZNATIŽELJNIKA

Udruga »Hrvatski tovar« živi za jedan dan u godini - utrku magaraca

MIROSLAV ŠAŠIĆ

Mnoga su se turistička mjesta na hrvatskoj obali, posebice u tijeku sezone, probudila i organiziraju različite fešte kako bi privukla što više gostiju. U šarolikoj ponudi izdvojili smo, sada već tradicionalnu manifestaciju, ali i jedinstvenu turističku atrakciju, 36. magareće utrke u Tribunju, koje su u petak u ovaj mali primorski gradić privukle desetak tisuća posjetitelja.

Tribunj je jedno od, mogli bismo reći, tipičnih primorskih mjesta. Smjestio se na obali između otoka Murtera i Vodica, petnaestak kilometara zapadno od Šibenika. Može se pohvaliti i tradicijom jer se prvi put spominje još 1463. godine pod imenom Tribahunj. Stari dio, sa zbijenim kamenim kućama između kojih vijugaju uske ulice, sagrađen je na otoku, dok se, u kasnijim stoljećima naselje proširilo i na kopno s kojim je danas povezano kamenim mostom. Sigurnost stanovištvu nekada su pružale obrambene zidine čiji se ostaci mogu vidjeti i danas, kao i utvrda Jurjevgrad na obližnjem brdu sv. Nikole sagrađena 1650. godine. Mjesna Crkva sv. Nikole s grobljem podignuta je 1452. godine, a štovatelji sakralnih spomenika neće propustiti posjetiti Crkvu Djevice Marije iz 1435. godine.

U Tribunju danas živi oko tisuću i osamsto stanovnika. Dio ih se bavi ribarstvom. Zanat su učili kod Jezerana s otoka Murtera, no danas bi se gotovo moglo reći da su učenici nadmašili učitelje. Naime, dojam je da više koča i ribarskih brodića uplovljava u Tribunj, nego u, po ribarstvu poznata, obližnja Jezera. Dio stanovništva još se uvijek bavi zemljoradnjom, no svima je zajednička želja na bilo koji način uključiti se u turističku ponudu. Drugog posla nema. Šibenski TLM već dugo ne radi, nekoliko je mještana zaposleno u betinskom brodogra-

lištu, dok su se neki uspjeli zaposliti u prije petnaestak dana otvorenoj marini.

Turizam tako ostaje jedina nada, no budući da sobe, apartmani ili restorani zahtijevaju povelik početni kapital, prodaje se djedovina vješto pretočena u građevinske parcele. Tako se pomalo gubi stari ribarski i težački duh mjesta, a turizam se još nije posve razvio. Naime, i sada, početkom kolovoza ovdje možete pronaći slobodnu sobu, pa i cijeli apartman. Možete uživati na nekoj od obližnjih, ničim narušenih prirodnih plaža, otkrijepiti se tek ulovljenom ribom začinjenom maslinovim uljem najviše kvalitete, a vjerojatno ni čaša domaćeg vina neće biti naodmet.

Ideja došla od studenata

No, prije svega želja nam je bila, u ovoj priči iz Tribunja, istaknuti jedinstveni primjer kako se tradicija skladno i cjelovito može uklopiti i iskoristiti u sadašnjosti.

Prije nešto više od pola stoljeća, 1952. godine, tribunjski su studenti za vrijeme ljetnih praznika koje su provodili u rodnom mjestu, organizirali utrku magaraca. Utrka je ubrzo postala tradicionalna, te se od 1957. godine, doduše s nekoliko prekida, od kojih je najveći bio u razdoblju Domovinskog rata, održava svake godine sve do danas. Problem je nastao 1996. godine, kada se prilikom obnove magarećih utrka ustanovilo da magaraca u Tribunju - nema. Uistinu, našao se samo jedan, ali tako star i bolestan da je jedva mogao i hodati. Stoga su organizatori te godine morali za zaleđu tražiti tko bi im iznajmio magarce za utrku. Situacija se ponavljala i slijedećih godina. Suvremeni je način života ovoj, nekada u svakodnevnom životu priobalnog kraja, neophodnoj životinjskoj vrsti, naime, zaprijetio potpunim izumiranjem. Da bi ih zaštitili i očuvali, ali i

Na tridesetak hektara, nasuprot turističkih Vodica, smjestio se pravi »magareći raj«. Tako je iz ideje, ali i potrebe zaštite jedne životinjske vrste, nastala prvorazredna turistička atrakcija. Otočić svakodnevno, organizirano ili individualno, posjećuju turisti. Obilaze ga i školarci u sklopu svojih izleta i ekskurzija

DALMATINSKI TOVAR: Suvremeni je način života ovoj životinjskoj vrsti zaprijetio potpunim izumiranjem

spasili tradiciju magarećih utrka u Tribunju, skupina entuzijasta, predvođena gospodinom Stankom Perkovićem, je 1999. godine osnovala Udrugu za zaštitu magaraca »Hrvatski tovar«. Ubrzo nakon toga, na obližnjem Malom otoku osnovali su i Prvi svjetski rezervat za zaštitu magaraca. Otok je uskoro postao premlan, pa je magaraca kolonija preseljena na veći Logo-

TRIBUNJSKA ATRAKCIJA: Magarci »u raju« uživaju cijelu godinu, jedini im je posao jednom godišnje otrčati utrku

zervatu, magarcima i posjetiteljima brine Udruga »Hrvatski tovar«.

Jedini posao otrčati utrku

Izgradili su vez, uredili plažu i objekt za prihvata posjetitelja, no najviše je posla oko deset magaraca koliko ih je sada na otoku. Nakon što su im uredili staju, dovoze im sijeno, pune

pojila vodom. Svake godine potrebno je osigurati oko osamsto bala sijena do kojeg nije lako doći. Pomaže se donacijama, ali i kupovanjem u Lici.

Budući da su magarci lokalna atrakcija i opća dobrobit, za očekivati bi bilo da su i drugi stanovnici, oni izvan Udruge, uključeni u brigu. Međutim posla je puno pa su mnogi s vremenom odustali. Osim spomenu-

Pobjednici magarica Vatra i osamnaestogodišnji Ante

Ovogodišnje, 36. tradicionalne tribunjske magareće utrke održane u petak 1. kolovoza pred desetak tisuća posjetitelja, započele su s malim tehničkim problemima izazvanim nestankom struje. Petnaestak minuta prije 21 sati otvorio ih je gradonačelnik Vodica, Rade Ivask, pod čijim su pokroviteljstvom utrke ove godine održane. Nastupilo je dvanaest jahača. Nakon svečanog mimohoda, u tri utrke došlo se do ovogodišnjih pobjednika. Stazu dugu tristotinjak metara koja vodi uskim tribunjskim ulicama, a završava na središnjem

trgu, prva je prešla magarica Vatra s osamnaestogodišnjim jahačem Antom Stipančevićem, drugi su stigli sedamnaestogodišnji Antonio Perkov na magarici Sonji, dok su prošlogodišnji pobjednik Ivan Durmanić i njegova magarica Marika na cilj stigli treći. U prigodnom glazbenom programu, uz voditelja Mucala, nastupili su Jasmin Stavros, Ante Matura i Batana. Ovogodišnja slavo-dobitnica dobila je, kako i dolikuje, balu ukusnog sijena, a njen jahač prijelaznu skulpturu na kojoj su zapisana imena svih dosadašnjih pobjednika.

STANKO PERKOV: »Velika nam je želja da u Tribunju podignemo spomenik teškaku i tovaru, simbolima stoljetnog održanja na ovom prostoru«

tog predsjednika, gospodina Stanka Perkova, među aktivnim članovima Udruge treba spomenuti, njenog dopredsjednika Damira Jakeljčića i tajnika Rokicu Ferara. Uz Udruhu nezaobilazno je i ime prerano preminulog Frane Jereba, »duše čitavog projekta« po kojem se naziva i priznanje što ga Udruga svake godine dodjeljuje osobi ili instituciji koja je u proteklom raz-

doblju najviše doprinijela zaštiti magaraca. Ove godine to je priznanje dobila Redakcija dokumentarnog programa HRT.

A magarci? Nakon smještaja u »raju« vrijeme provode dočekujući ljude na rivi i uživajući na otoku. Čini se da im nije loše. Iako omjer muških i ženki u krdu nije idealan, sad je pola muških, a pola ženki, čini se da jedna očekuje mlado, mještani bi rekli »pule«, te će im tako broj i prirodni putem porasti. Jedini im je posao jednom godišnje otrčati utrku. To na kraju i nije mali problem uz toliko znatiželjnika, buku, gužvu i bliceve fotoaparata, kao i veliku želju jahača da baš oni budu slavo-dobitnici.

Budući da najveći dio godine žive u miru i tišini rezervata, magarci nisu baš navikli na tako velik broj ljudi na jednom mjestu. Špalir od tisuća posjetitelja ih za vrijeme mimohoda i utrke učini vrlo nemirnim, pa se ritaju, skaču i otimaju se jahačima. Ni turistima, zbijenim uz zidove uskih ulica Tribunja, nije baš svejedno. Međutim, čitavo mjesto, posebice mladi jahači žive za taj dan. Pobjeda je doživljaj, gušt i čast, rekao nam je prošlogodišnji pobjednik i ovogodišnji veliki favorit Ivan Durmanić.

DUBROVNIK: BOLJOM PONUDOM DO VEĆIH PRIHODA

Korak do »dubrovačkog pečata kvalitete«

KATICA CIKOJA

Unapređenje turističke ponude u dubrovačkoj gradskoj jezgri - naziv je pilot projekta predstavljenog nedavno u Dubrovniku, čija bi realizacija Gradu trebala osigurati bolju ponudu, ali i zaradu od turizma. Riječ je o projektu Grada Dubrovnika i Turističke zajednice Dubrovačko-neretvanske županije, u suradnji s Ministarstvom turizma RH i međunarodnom konzultantskom tvrtkom McKinsey&Company, čiji je cilj, premda se zapravo radi o dijelu turističke strategije Republike Hrvatske do 2010. godine, poboljšati turističku ponudu u povijesnoj jezgri, te povećati prihode od turizma već tijekom ove i iduće turističke sezone. Obzirom, naime, da je turistički promet u stalnom porastu, a Dubrovnik je od ove sezone i »dubrovo port« za broдове na kružnim putovanjima, ključno je pitanje kako osigurati što bolju ponudu i prihvat gostiju. Tako bi, primjerice, prema tom projektu samo povećanjem ulaznica na zidinu na 4 eura (trenutačna cijena je 15 kuna) Grad godišnje zaradio 800.000 kuna, dok bi ulaganjem od oko 20.000 eura ovdješnji restorani dobili »Dubrovački znak kvalitete«, što bi se s vremenom proširilo i na trgovine, odnosno suvenirnice.

U vezi potonjeg formirana je i posebna Komisija za ocjenjivanje kvalitete koja će ovih dana obići lokale s tradicionalnom ponudom kako bi u konačnici, nakon provedenog bodovanja, eventualno dobili »dubrovački pečata kvalitete«. Voditelj projekta i tajnik Obrtničke komore Dubrovačko-neretvanske županije Nikola Kalafatović istaknuo je kako je cilj tog projekta unaprijediti već kva-

litetnu ponudu dubrovačkih restorana, jer oni koji dobiju taj »pečata« (za koji je napravljen i ogledni logotip) nastojat će ga zadržati, dok će se ostali, pak, truditi zaslužiti ga. Projekt turističke ponude u gradskoj jezgri inače sadrži nekoliko prioriteta od kojih su neki, kao što je bio Srednjovjekovni sajam potkraj lipnja, već realizirani, dok drugi, za koje je potrebno osigurati novac, to tek slijedi. Predstavnici konzultantske kuće McKinsey&Company kao jedan od najvažnijih projekata izdvajaju uređenje Centra za posjetitelje u povijesnom muzeju Rupe za što je, kažu, potrebno 250.000 eura. Tvrdi da bi taj Centar, u kojem bi posjetitelj mogao doznati sve o dubrovačkoj povijesti za vrlo kratko vrijeme, samo od prodaje ulaznica i suvenirna mogao godišnje zaraditi oko 1,5 milijuna eura.

Među prioritetnim projektima je i nova lokacija Turističkog informativnog centra u Luži, novi plan Grada s ucrtanim rutama za goste, povećanje lučkih pristojbi, naplata obilaska grada i parkiranja autobusa, te između ostaloga projekt Dubrovnik Card čija je realizacija planirana za drugu polovicu ove godine. Potonje se odnosi na kartu koja bi uključila ulaznice za razne kulturne ustanove, te primjerice popuste na robu u trgovinama i na najmumljanje automobila. Inače je riječ o uobičajenom i standardiziranom konceptu u svijetu, a u tvrtki McKinsey&Company drže kako bi se na taj način povećala turistička potrošnja, dok bi se realizacijom cjelokupnog projekta turističke ponude u gradskoj jezgri samo od dnevnih posjetitelja Gradu osigurao dodatni prihod od oko 2,5 milijuna eura.

Kako su Česi »otkrili« Balotin Rakalj

ZAJEDNIČKA SNIMKA: Novi prijatelji pred prvom rakaljskom školom iz 1904. godine

MIRKO UROŠEVIĆ

Prošlog četvrtka u ranim prijepodnevnim satima iz Rakalja su nakon petodnevnog gostovanja otputovali članovi Kulturno-umjetničkog društva »Nisan-ka« iz češkog grada Jablonca. Dugo su se domaćini oprastali s gostima, bilo je suza i zagrljaja i na kraju dogovor - doviđenja iduće zime na skijanju! Tako je jedno nesvakidašnje prijateljstvo uspostavljeno prolijetos za gostovanja KUD-a »Mate Balota« u Jabloncu zaokruženo, s lijepim izgledima da se suradnja proširi na turizam i druge djelatnosti. Iz grupe koja je boravila u Rakalju već se jedna obitelj izdvojila da bi nastavila desetodnevni odmor nad Kvarnerom, a njima će se pridružiti njihovi znanci koji upravo stižu iz Češke.

»Kad se vratimo u Jablonec i ispričamo kako ste nas ugostili i kakvo je vaše mjesto iz koga puca prekrasni pogled na Kvarner, možete računati da će naši sugrađani popuniti sve vaše apartmane!« - rekao je na rastanku gradonačelnik Jablonca mr. Jiri Rudolf koji je u Rakalju boravio sa suprugom.

Rakalj je rodno mjesto književnika, znanstvenika i akademika Mije Mirkovića - Mate Balote, i do sada je uglavnom bilo poznato po loncima, kamenolomima i obradi kamena te »Susretima na dragom kamenu« koji se upričaju svakog rujna u znak sjećanja na najpoznatijeg sumještana. Odnedavno se Rakalj proćuo po izvrsnim mladim bočarima i KUD-u »Mate Balota« koji uglavnom okuplja mlade. Tražeći recept za osmišljenije slobodno vrijeme mladih i njihovo odvajanje od svih vrsta ovisnosti, Rakaljani su im ponudili sport i folklor. I rezultati nisu izostali. Bočari su već reprezentativci, a KUD je najbrojniji i najaktivniji u

Istri. Povezali su se i s Goranovim proljećem iz Luikovola. Tek što su ispratili češke prijatelje, potkraj tjedna posjet im uzvraćaju KUD-ovi iz Repušnice, Generalskog Stola i Gornje Stubice. U toku je susret najboljih svirača na roženicama, a u nedjelju je bočarski turnir na kome sudjeluje čak šesnaest momčadi, kazuju nam Mile i Josip Percan.

A i Česi su otkrili Rakalj preko folklor. U travnju su Rakaljani krenuli prvi u Češku, jednako kao što su i njihovi preci 1915. tamo bili evakuirani na početku Prvog svjetskog rata. U Jabloncu su gostovali istodobno s folklorom sastavom iz Ciudad de Mexica. Iako je Rakalj mjesto s jedva 600 žitelja, a Jablonec sto puta veći, prepreka novom prijateljstvu nije bilo. Istrani su upoznali grad veličine Pule, poznat po industriji stakla, posebice obradi kristala, na tromedi s Njemačkom i Poljskom.

»Rakalj je za nas veliko iznenađenje. Upoznali smo jedan divni dio Istre i Hrvatske i naše prijateljstvo će se širiti. Postoje dobri izgledi da Rakalj postane buduće češko ljetovalište u koje bismo rado ulagali« - kaže voditeljica ureda gradonačelnika Jablonca, Dana Kodytkova, koja izvrsno govori hrvatski i u početku (dok se gosti i domaćini nisu zblizili) bila je prevoditeljica.

Ta ideja potaknula je Rakaljane na razmišljanje: počnu li Česi masovnije dolaziti, a krenulo je, formirat će turističko društvo i malu agenciju, a uređenih apartmana već ima popričlico. Tim nastojanjima dobro bi došla podrška županijske turističke zajednice i Arenaturista. »Kad smo prolijetos išli u Jablonec ponijeli smo tamo i podijelili stotinjak kilograma prospekata. Sad bi bio red da oni nama pomognu - uključuje Mile Percan.

DUBROVAČKE ZIDINE: Kako poboljšati turističku ponudu u povijesnoj jezgri